

A színházi balesetekről

Sajnálatos módon az elmúlt hónapokban több színházban is baleset történt, ezek egyike halálos kimenetelű volt. A vizsgálatok folynak, nyilatkozni – érthető módon – senki sem akar. Az okokat keresve írta meg cikkét B.I. a hvg.hu portálon: „A színházi élet legalja: itt megvárják, míg valódi vér folyik” címmel. A cikk megállapításai helyenként ugyan túlzónak tűnhetnek, de közel járnak a valósághoz. Vitaindítóként – némileg rövidítve – közöljük. Várjuk az érintettek reakcióját.

Életveszélyesen megsérült a minap egy díszletmunkás a Pesti Magyar Színházban. Miközben pakolták az egyik szindarab súlyos díszleteit, megindultak annak elemei, és egy díszletmunkásra dőltek, akinek eltört két csigolyája, két bordája és a medencecsontja. Két napig intenzíven ápolták, végül egy hét után elhagyhatta a kórházat, de még hónapokig nem fog tudni újra munkába állni.

A színház új igazgatója, Zalán János a balesetről csak annyit mondott, hogy nem a színház alkalmazottja a sérült, hanem a velük szerződésben álló, díszletezéssel foglalkozó cégé. A hárítás jogos, ugyanis – hasonlóan több színházhoz – a Pesti Magyar Színház is kiszervezte a műszaki részleget egy külsős vállalkozónak. Utóbbi alkalmazta a díszletezőket, ide adtak számlát a munkások. Az eset után a színház felmondott a külsős cégnek, az intézmény most keres – közalkalmazotti státuszba – műszaki dolgozókat.

A kiszervezett műszakos csapat felállásnak – ami hangsúlyozzuk: nem csak a most vezetőváltáson átesett teátrumra volt jellemző – kétségtelen előnye az anyaszínházak szemszögéből, hogy így az kifizeti a kialakított összeget a külső vállalkozónak, és további gondja nincs a műszaki gárdával. A munkások viszont nem biztos, hogy jól járnak. Több helyről is hallottuk például, hogy sokszor az ő bérüket már késve és nem pontosan fizetik tovább az ilyen vállalkozók.

Napi 18 óra

De nem ez az egyetlen problémájuk a színházak műszaki dolgozóinak, akár be vannak jelentve a színházhoz, akár ilyen külsős cégen keresztül kapják a meglehetősen alacsony, 120–150 ezer nettós bérüket. Lapunknak több fővárosi színház hasonló munkakörben dolgozó munkatársa is – név nélkül nyilatkozva, hiszen féltik az állásukat – panaszkodott az áldatlan munkakörülményeiről, a sorozatos kisebb-nagyobb balesetekről.

Mint megtudtuk, az egyik jellemző – és munkajogi szempontból aggályos – probléma, hogy a díszletezők fix bérre vannak bejelentve (van, ahol hatórás munkára), amiért alapvető elvárás a napi 12–18 órás munkavégzés. Nekik már reggel be kell menniük a színházba a próbákra,

majd esetleg kis szünet után délután újra szükség van rájuk, és természetesen az esti előadásokon is dolgozniuk kell. A túlórákat azonban általában ma már nem fizetik nekik. A kompenzáció esetleg a heti két pihenőnap, ami nem biztos, hogy hétvégére esik.

A túlmunka abból is adódik, hogy gyakorlatilag minden általunk megkérdezett színházban a szükséges létszám alig fele áll rendelkezésre, igaz, a nagyobb, gazdagabb színházaknál nem ennyire rossz a helyzet. A munkavédelmi és tűzvédelmi oktatást azonban szinte sehol nem veszik komolyan: „Persze lepapírozzuk, de oktatás nincs.”

Veszélyes üzem

Pedig a színház egy kifejezetten veszélyes üzem. Az egyik, már több évtizede a szakmában dolgozó forrásunk szerint egyenesen a világ három legveszélyesebb szakmája közé tartozik. Még ha ez túlzásnak is tűnik, de az biztos, hogy rengeteg a baleset és a sérülés.

Egy korábbi tanulmány szerint nem egy esztendő volt a kétezres években, amikor évi több mint száz, három napon túl gyógyuló sérülést okozó munkahelyi baleset történt, 2002 és 2010 között például összesen 631. Ezek áldozatai között kiugróan magas volt a díszletezők száma, de sok színész, zenész és takarító is szenvedett balesetet.

Megkérdeztük a ma már a Nemzetgazdasági Minisztérium alá tartozó Munkafelügyeleti Főosztályt is, hogy mik a tapasztalataik, mennyi balesetet vizsgáltak, miként zajlik a munkavédelmi ellenőrzés a színházakban.

Színpadi balesetek

A lapok arról rendszeresen írnak, ha egy színésszel történik baleset próbán vagy az előadásán. Még nagyobb veszélynek vannak kitéve, s ennek megfelelően nagyon sok balesetet szenvednek a színházak műszaki dolgozói – erről azonban kevesebb szó esik. A kiugró esetekről – mint a mostani, vagy mint korábban a pesti színházbeli eset, amikor a fővilágosító esett le a létráról és meghalt – még tudomást szerez le a közvélemény, de a legtöbb ilyenről semmi hír nem szivárog ki.

Viszik, mert különben nincs előadás

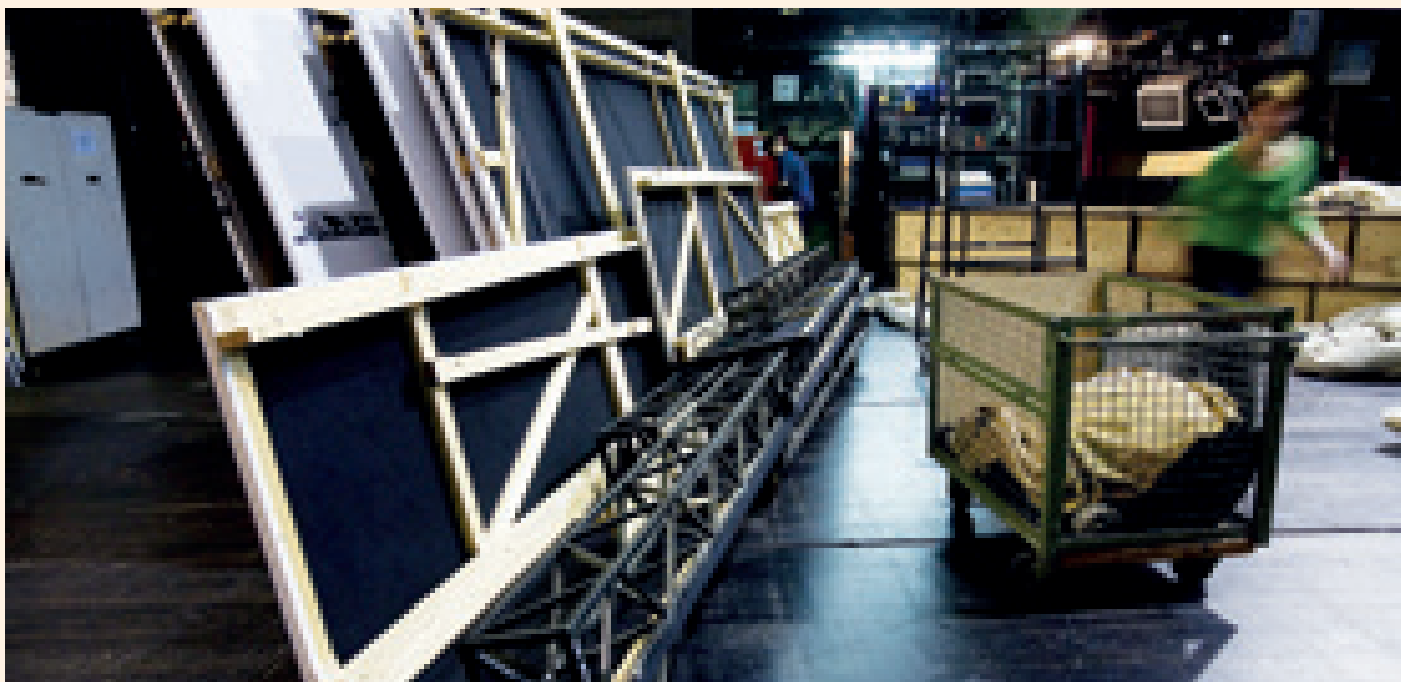
„Itt mindig van a fejed felett lógó díszlet, lábaidnál mindig van valami akadály” – foglalja össze lapunknak a veszélyeket az egyik fővárosi kis-színház díszítőmunkása. Hangsúlyozza, hogy ennek ellenére egyáltalán nincs megbecsülve a munkájuk. „A 70–80-as években még volt valamilyen szintű elismerés. Mára ez a szakma a színházi világ legalja, pedig nélkülünk nem működnének az előadások. Tény, hogy a folya-

NGM válasza: nem veszélyes munka

Cikkünk megjelenése után megérkezett az NGM válasza. A kapott tájékoztatás szerint a színházi tevékenység a III. veszélyességi osztályba, azaz a legkevésbé veszélyes kategóriába tartozik. Az elmúlt 5 évben (2010–2014) beérkezett és feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek adatai alapján is ezt támasztják alá. Évente körülbelül 50–80 munkabalesetet jelentettek be, amelyekből 1-1 volt súlyos munkabaleset. A legtöbb baleset a díszletező, díszítő foglalkozásban, illetve a táncművész, koreográfus foglalkozásban történt.

Szintén az elmúlt 5 évben évi 50–100 munkavédelmi ellenőrzést végeztek a munkavédelmi felügyelők országosan a színházakban. A munkavédelmi hatóság – mint írják – valóban találkozott olyan esettel, hogy a munkahelyen bekövetkezett, 3 napot meghaladó keresékpótlást eredményező munkabalesetet a munkáltató nem jelentette be. Ennek oka a rendezetlen munkaügyi körülményekre (feketemunka), a szankciók elkerülésére, a jogszabályok ismeretének hiányára, illetve adminisztratív mulasztásra vezethető vissza. A munkavédelmi hatóság az „eltitkolt” munkabalesetekről általában panaszügy (kérelem), a rendőrség vagy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár megkeresése kapcsán szerez tudomást.

A Pesti Magyar Színházban történetekről azt írja az NGM, hogy a baleset bejelentését követően a munkavédelmi hatóság már aznap munkavédelmi ellenőrzést tartott, mely során a tapasztalt (tárolóterületekkel kapcsolatos) hiányosságok miatt a helyszínen azonnal végrehajtandó intézkedéseket tett az eljáró felügyelő. A tanúk meghallgatása és a baleset kivizsgálása még folyamatban van.

► A kép illusztráció

matos emberhiány és a szabályozatlanság miatt sok a link alak, akik kényszerből jönnek ide dolgozni, de vannak a klasszikus díszítők, akik beleállnak: 100 kiló, 200 kiló, lesz*rják, viszik, mert különben nincs előadás.”

Több szakember jegyezte meg, hogy a legtöbb színházban nincs megfelelő minőségű színpadmesteri (a díszletezők főnökei) társulat sem. Az egyik kisebb színházban a három színpadmesterből csak egynek van végzettsége. Itt egyébként összesen nyolc díszítő van, noha „egy komoly színpadi felálláshoz mindkét oldalra kellene ennyi, plusz 3-4 zsinóros és 2-3 színpadmester”. Két éve ugyanitt még kétszer ennyien végezték el ugyanezt a munkát.

A bérezés is egyre rosszabb. „A hetvenes években, fiatalemberként kezdtem, és akkor

jóval többet kerestem édesanyámnál, aki akkor már 25 éve dolgozott. Volt alapfizetés, statisztapénz és túlóra, plusz a nem kiadott szabadnapokat is kifizették. Jól lehetett keresni, főleg a nagyobb színházakban. És ráadásul sokan voltunk. Aztán mind a létszámot, mind a fizetést erősen lecsökkentették. Kitalálták az átalányt: ebbe minden belefér. Így akár 16 órát is dolgozunk, sokkal kevesebben, ugyanazért a pénzért” – mondta egyik forrásunk.

Másutt duda szól

Korponai Ferenc színházi műszaki szakértő számos színházat vizsgál rendszeresen. Ő is hangoztatja, hogy ez egy nagyon veszélyes üzem. „Ha egy üzemben, építkezésen daru vagy emelőgép működik, elküldenek alóla mindenkit, duda szól, csengő szól. Itt viszont a művészek akár több száz kilós díszletek alatt állnak, amelyek adott jelre leereszkednek, ha nem jó helyen van a színész, akkor a fejére is engedhetik.”

Mint mondja, a balesetek döntő többsége emberi gondatlanságokból fakad, nem műszaki hibákból. A műszaki szakértők folyamatosan vizsgálják a berendezéseket, de az emberi figyelmetlenségeket nem lehet kiszűrni.

Meg kell várni, amíg vér folyik

„Rám dőlt egy díszlet úgy, hogy színpadmester nélkül kellett dolgoznunk. Ez tilos, de a műszaki igazgató azt mondta, hogy kezdjünk neki. Nyílt koponyatörést szenvedtem, de miután nem volt ott a színpadmester, nem igazolta senki a sérülést, visszavonták tőlem utólag a kifizetett 100 százalékos táppénzt. Nem nyilvánították üzemi balesetnek” – panaszkodik egy több mint 20 éve a szakmában dolgozó díszletező. Az általunk megkérdezettek szerint szinte min-

dennapos a baleset a színházakban. Főleg, ha beszámítjuk a deréksérüléseket, húzóadásokat. „A díszlet sokszor olyan nehéz, hogy a harmincéves, erős emberek dereka szét van csúszva. Kezelésre kell járnunk.”

„Egyszer az Operettszínházban mellettem majdnem meghalt egy kolléga, újjá kellett élesíteni. Nem volt a *Miss Saigon* fémből készült díszletein védőföldelés, miközben ott vezették az áramot. Senki nem volt érte hibás. Rá két nappal viszont hirtelen megjelent a zöld-sárga kábel, és minden más biztonsági elem” – vázolja egy azóta rég más teátrumnál dolgozó díszletes. Itt szerinte a díszlet műszaki átadás-átvételénél hibáztak a felelősök.

Úgy fogalmazott, bevett színházi szokás, hogy addig nem változtatnak, amíg baleset nincs. „Meg kell várni, amíg vér folyik.” Állítólag a Pesti Magyar Színházban is a baleset másnapján osztottak ki gyorsan megfelelő munkavédelmi bakancsokat a munkásoknak, néhány nap múlva pedig felmondtak a külsős cégnek, és mint láttuk, már keresik az új – immár saját – csapatot.

És hogy mi van a munkavédelmi ellenőrzésekkel? „Mindenkinek mindig meg van kenve. Tudják, mikor jön az adóellenőr, a munkavédelmi, a tűzvédelmi ellenőr. És ezek mindig először fölmennek az irodába, ott kapnak egy borítékot, csak aztán jön le a színpadra” – hangoztatja véleményét.

A műszakiak nem tudják az érdekeiket képviselni, nincs szakszervezet, a legtöbb helyen nincs üzemi tanács sem. Ha reklamálnak, akkor rendszerint az a válasz, hogy „nem kötelező itt dolgozni”.

SZERZŐ: BI

<http://hvg.hu/kultura/>

A munkavédelem országos szervezetének átalakítása

- 2011. január elsején a megyei kormányhivatalokban megalakultak a Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szervek, ide kerültek át a munkaügyi felügyelők, a szakmai irányító szerv az OMMF maradt.
- 2012. január elsején megalakult a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH), az OMMF feladatait a Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóság vette át.
- 2015. január elsejétől pedig megszűnt az NMH is, a foglalkozás-egészségügyi, illetve a munkahigiénés szakterületet az Országos Tisztifőorvosi Hivatalhoz, a munkavédelmi és foglalkoztatási szakterületet az NGM-hoz, a képzési terület pedig a szaktárca új háttérintézményéhez, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalhoz került. A közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó feladatokat már korábban a Belügyminisztérium vette át.

FORRÁS: HR PORTÁL